

7

Ενότητα

Η ελιά

Σ' αυτή την ενότητα

- Θα μάθουμε:
  - ▶ Να υποστηρίζουμε την άποψή μας με επιχειρήματα.
  - ▶ Να γράφουμε ένα βιογραφικό σημείωμα.
  - ▶ Να βρίσκουμε τις βασικές πληροφορίες που αναγράφονται σε μια ετικέτα.
- Θα μάθουμε επίσης:
  - ▶ Πώς λειτουργεί η παράγραφος μέσα στο κείμενο.
  - ▶ Τα πάθη των φωνηέντων.
  - ▶ Να κλίνουμε θηλυκά ουσιαστικά.
  - ▶ Να κλίνουμε τον αόριστο της παθητικής φωνής.
  - ▶ Λέξεις και εκφράσεις που έχουν σχέση με την ελιά και το λάδι.
- Θα γνωρίσουμε:
  - ▶ Μύθους που έχουν σχέση με την ελιά.
  - ▶ Συνταγές με ελαιόλαδο.

... και όλα αυτά μαθαίνοντας τη σημασία που έχει η ελιά και το λάδι στη διατροφή μας, στον πολιτισμό μας, στη ζωή μας!

Η Ελιά

Είμαι του ήλιου θυγατέρα*
 η πιο απ' όλες καϊδευτή,
 χρόνια η αγάπη του πατέρα
 σ' αυτόν τον κόσμο με κρατεί.
 Όσο να γείρω νεκρωμένη,
 αυτόν το μάτι μου ζητεί.
 Είμαι η ελιά η τιμημένη!

Όπου κι αν λάχω* κατοικία,
 δεν μου απολείπουν οι καρποί.
 Ως τα βαθιά μου γερατεία
 δε βρίσκω στη δουλειά ντροπή.
 Μ' έχει ο Θεός ευλογημένη
 κι είμαι γεμάτη προκοπή.
 Είμαι η ελιά η τιμημένη!

Φρίκη, ερημιά, νερό, σκοτάδι,
 τη γη τη θάψαν μια φορά.
 Εμέ ζωής φέρνει σημάδι
 στο Νώε η περιστέρα.
 Όλης της γης είχα γραμμένη
 την ομορφάδα και χαρά.
 Είμαι η ελιά η τιμημένη!

Εδώ στον ίσκιο μου αποκάτου
 ήρθ' ο Χριστός ν' αναπαυθεί
 κι ακούστηκε η γλυκιά λαλιά Του
 λίγο προτού να σταυρωθεί.
 Το δάκρυ Του, δροσιά αγιασμένη,
 έχει στη ρίζα μου χυθεί.
 Είμαι η ελιά η τιμημένη!

Κωστής Παλαμάς

(από το βιβλίο του Χάρη Σακελλαρίου, *Μύθοι και περτέργα από τον κόσμο των φυτών*, εκδ. Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», Ι. Δ. Κολλάρου και Σία Α.Ε., Αθήνα, κ.κ.)

Ομαδική Συμμετοχή: Στάππας Μιχέας, Μαρίνη Ειρήνη, Φραγκονικολάου Ευθύμιος, Δρόσος Ιωάννης, Διακογιώργης Μανόλης
 περιοδικό *Ελιά και Ελαιόλαδο*, τεύχος 44ο, εκδ. Άξον Εκδοτική

* θυγατέρα: κόρη
 * λάχω: τυχαίνω

1. Ο ποιητής Κωστής Παλαμάς θαύμαζε το δέντρο της ελιάς για την ομορφιά του και την ιστορία του. Γράψτε στο κουτάκι τον αριθμό της στροφής του ποιήματος που περιγράφει ότι:

- η ελιά είναι το δέντρο που συμβολίζει την ελπίδα και την ειρήνη. 3
- η ελιά μεγαλώνει με τη ζεστή φροντίδα του ήλιου. 1
- η ελιά είναι το δέντρο που ξεκουράστηκε και ευλόγησε ο Χριστός. 4
- η ελιά προσφέρει τους καρπούς της στους ανθρώπους για πάρα πολλά χρόνια. 2

2. Ποιος στίχος επαναλαμβάνεται στο ποίημα; Γιατί πιστεύετε ότι ο ποιητής επαναλαμβάνει αυτό τον στίχο;

Είμαι η ελιά η τιμημένη!

3. Η Ραλλού ανακάλυψε στο ποίημα κάποιες λέξεις οι οποίες έχασαν το φωνήεν τους και στη θέση του υπάρχει τώρα μια απόστροφος ('). Βρείτε αυτές τις λέξεις και ξαναγράψτε τις δίνοντάς τους πίσω το φωνήεν που έχασαν.

απ' όλες → από όλες ... **σ' αυτόν** → **σε αυτόν**, **Μ' έχει** → **Με έχει**,

ήρθ' ο → **ήρθε ο**, **ν' αναπαυθεί** → **ν' αναπαυθεί**

1. Όταν μια λέξη τελειώνει σε φωνήεν και η λέξη που ακολουθεί αρχίζει από **φωνήεν**,

- ▶ μερικές φορές χάνεται το τελικό φωνήεν της πρώτης λέξης. Τότε λέμε ότι η λέξη παθαίνει **έκθλιψη**, π.χ. **θα αρχίσω** → **θ' αρχίσω**.
- ▶ μερικές φορές χάνεται το αρχικό φωνήεν της δεύτερης λέξης. Τότε λέμε ότι η λέξη παθαίνει **αφαίρεση**, π.χ. **τα έφερε** → **τα 'φερε**.

2. Όταν μια λέξη τελειώνει σε φωνήεν και η λέξη που ακολουθεί αρχίζει από **σύμφωνο**, μερικές φορές χάνεται το τελικό φωνήεν της πρώτης λέξης. Τότε λέμε ότι η λέξη παθαίνει **αποκοπή**, π.χ. **κόψε το** → **κόψ' το**.

- ▶ Ο σύνδεσμος **και**, όταν παθαίνει έκθλιψη, γράφεται **κι**, π.χ. **και άλλη** → **κι άλλη**.
- ▶ Το επίρρημα **μέσα**, όταν παθαίνει έκθλιψη, γράφεται → **μέσ'**, π.χ. **μέσα από** → **μέσ' από**, ενώ, όταν παθαίνει αποκοπή, γράφεται → **μες**, π.χ. **μέσα στο σπίτι** → **μες στο σπίτι**.

Ξαναγράψτε τις φράσεις που είναι στην παρένθεση χρησιμοποιώντας την απόστροφο (') όπου χρειάζεται για να δείτε πώς, στο παραμύθι «Η Δέσποινα και το περιστέρι», η μικρή Δέσποινα συνάντησε την ελιά.

(Το άλλο) ..... **Τ' άλλο** ..... πρωί, όταν οι πρώτες πλιαχτίδες γλίστρησαν (από το) ..... **απ' το** ..... παράθυρο, η Δέσποινα ξύπνησε και νόμισε ότι φαντάστηκε (το όμορφο) ..... **τ' όμορφο** ..... περιστέρι. Πήγε στην κουζίνα (και όταν) ..... **κι όταν** ..... γύρισε (με ένα) ..... **μ' ένα** ..... ποτήρι γάλα στο δωμάτιό της (το είδε) ..... **το! δε** ..... να κάθεται πανέμορφο στο περβάζι. Κρατούσε κάτι μαύρο και μικρό στο ράμφος του.
 — (Τι είναι) ..... **Τι 'ναι** ..... αυτό; ρώτησε η Δέσποινα. Μοιάζει με κουκούτσι.
 — Εγώ (το έφερα) ..... **το 'φερα** .....! αποκρίθηκε το περιστέρι. Φύτεψέ το στον κήπο σου (και αύριο) ..... **κι αύριο** ..... το πρωί θα δεις!
 Όταν ξύπνησε (το άλλο) ..... **τ' άλλο** ..... πρωί, όπως περνούσε (από το) ..... **απ' το** ..... παράθυρο, την είδε. Εκεί, στον κήπο (μέσα στις) ..... **μες στις** ..... πολύχρωμες μοσχοβολιές μια μικρή φουντωτή ελιά είχε φυτρώσει. Σκαρφάλωσε σβέλτα στη μικρή ελιά και κάθισε (σε ένα) ..... **σ' ένα** ..... κλαδί κοντά στο περιστέρι. Χάρηκε που θα ξεκινούσαν (για αυτό) ..... **γι' αυτό** ..... το παράξενο ταξίδι (με ένα) ..... **μ' ένα** ..... δέντρο αλλιώτικο (από τα άλλα) ..... **απ' τ' άλλα** .....

Ευγένιος Τριβιζάς, *Η Δέσποινα και το περιστέρι*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 2003 (διασκευή)

- Διαλέξτε από το παραπάνω κείμενο και γράψτε δυο λέξεις στις οποίες υπάρχει:

Τ' άλλο ..... **Τι 'ναι** .....
 έκθλιψη: **τ' όμορφο** ....., αφαίρεση: **το 'φερα** ....., αποκοπή: **απ' το** .....

4. Βάλτε τα γράμματα στη σωστή τους σειρά και ανακαλύψτε ποιες λέξεις από το ποίημα κρύβονται στους καρπούς της ελιάς.

	λειάδου	δουλειά		ζαρί	ρίζα
	μέπιηη	τιμημένη		κοιροπή	προκοπή
	μάσηδι	σημάδι		κριδά	δάκρυ

7

Ενότητα

Η ελιά

Η ελιά

1

Στο ποίημα «Η Ελιά» ο ποιητής Κωστής Παλαμάς παρουσιάζει την ελιά να μιλάει σαν άνθρωπος. Χρησιμοποιεί δηλαδή μια **προσωποποίηση**.

Ένας ποιητής χρησιμοποιεί την προσωποποίηση για να δώσει ανθρώπινα χαρακτηριστικά σε ζώα ή πράγματα.

Σε πολλά παραμύθια σίγουρα έχετε ακούσει δέντρα ή ζώα να μιλούν και να συμπεριφέρονται όπως εμείς οι άνθρωποι.

- ▶ Φτιάξτε κάτι πρωτότυπο για τη γωνιά της φύσης στην τάξη. Πάρτε μια φανταστική συνέντευξη από το αγαπημένο σας δέντρο, γράψτε τη σε ένα φύλλο χαρτί και διακοσμήστε τη με ζωγραφιές ή φωτογραφίες του δέντρου.
- ▶ Σκεφτείτε ποιες ερωτήσεις θα κάνετε στο δέντρο που θα διαλέξετε.

Η Ραλλού θέλει να σας βοηθήσει και σας προτείνει κάποιες ερωτήσεις που δεν πρέπει να ξεχάσετε να κάνετε.

2 Χωριστείτε σε ομάδες και αναζητήστε:

- ▶ στο βιβλίο των Θρησκευτικών της Γ' τάξης (σελ. 47), στο μάθημα «Η κιβωτός της αγάπης», την ιστορία του κατακλυσμού του Νώε. Διαβάστε στην τάξη την περιγραφή της σκηνής όπου το περιστέρι επέστρεψε με το φύλλο ελιάς στο στόμα του,
- ▶ στο διαδίκτυο, στην ιστοσελίδα www.oliveoil.gr, πληροφορίες για την ελιά και το ελαιόλαδο.

3 Ξαναγράψτε τις παρακάτω προτάσεις βάζοντας απόστροφο όπου χρειάζεται:

- ✿ Η θεία μου, που κατάγεται από την Άμφισσα, μου έφερε ένα βάζο ελιές, που μου αρέσουν πολύ.

Η θεία μου, που κατάγεται απ' την Άμφισσα, μου 'φερα ένα βάζο ελιές, που μ' αρέσουν.

- ✿ Πόσο θα ήθελα να ήμουν στο χωριό όταν ο παππούς μαζεύει τις ελιές!

Πόσο θα 'θελα να 'μουν στο χωριό όταν ο παππούς μαζεύει τις ελιές!

- ✿ «Πάρ το βιβλίο σου από το τραπέζι της κουζίνας, γιατί έχει χυθεί λάδι» μου είπε η μαμά ανήσυχη.

"Πάρ' το βιβλίο σου απ' το τραπέζι της κουζίνας, γιατί έχει χυθεί λάδι" μου 'πε η μαμά ανήσυχη.

- ✿ Ο αδερφός μου, όπως και εγώ, τρελαίνεται να κρύβεται μέσα στην κουφάλα της γέρικης ελιάς.

Ο αδερφός μου, όπως κι εγώ, τρελαίνεται να κρύβεται μες στη κουφάλα της γέρικης ελιάς.

Ευγένιος Τριβιζάς, Η Δάσποννα και το περιστέρι, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 2003